

Bloch Ernő, Eisler Dezső, Barthodeiszky Antal, Orbán György, Vass István, Bruckner Alajos, Friedmann Ernő, Keresztszeghy Zoltán, Fehér Antal, Valentin József és Endre, Fleisch Sándor, Mayercsák Gyula.

A kitűzött könyvjutalmat (Baksay Sándor: «Dáma» 1 kötet, díszk.) *Darvas István* főgimn. VII. o. t., ungvári előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Cyrano. A kis történetke még nem üti meg a mi mértékünket. Van önben érzék a természet szépségei iránt, de ennek a leírásában a fiatal kornak széles medrére az áradása. Levelének szinte hangja fölöttébb jól esett nekünk, de sötét világnézetét nem helyeseljük. Az életet egy fiatal ember soha se nézze, de valójában nem is nézheti az érett és sokat tapasztalt ember szemüvegén át. Órizzze meg szívében szülei iránt azt a végtelen mély és tiszta szeretetet. Ez minden időben drága kincs lesz. — **Gimnázista.** 1. Körülbelül egyenlő értékű. 2. Lehet munkavezető a hasonló jellegű iskolában, önálló műiparos. Csak úgy ne cselekedjék, mint ez iskolák növendékeinek egy része, hogy kedv és rátermettség nélkül választa ezt a pályát s azután beáll irnoknak vagy beáll pénzügyőrnek. Az ipariskolák végzett növendékei legyenek iparosok, ne napidíjasok. 3. Kérjen bármelyik iskolától értesítőt, abban megtalálja az útbaigazítást. — **B. G.** (Szeged). Megnézzük. Ha lehet, teljesítjük a kérését. — **Z.** Leányolvasóknak is bátran ajánlhatja. — **K. J.** (Nyitra). Megjelent a Franklin-Társulatnál; ára 1 korona. — **V. J.** (Budapest). 1. Képrejtvényeket nem kérünk; azokkal bőven el vagyunk látva. 2. Küldje be, akkor ítéletet mondunk. — **V. D.** (Ungvár). 1. Megkérdezzük s mihelyt választ kapunk, megírjuk. 2. Közölhetők. — **H. N. G.** (Debreczen). Egyet közlünk, a többi gyenge. — **R. Gy.** (Pécs). 1. Egy rejtvény megfejtése is elegendő. 2. Nemsokára megjelenik. 3. Örömlőnkre szolgál, hogy önnek is, mint számos olvasótársának, annyira tetszik. 4. Rejtvényeket küldhet. — **F. K.** Nem ismerjük. — **R. O.** (Budapest). Közljük.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellekek és díszvasalások képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és kellekek ez ideig jórészt Bécsből szereztették be, indíttatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikket előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett. Tisztelettel 9076.

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17. Árjegyzék kívánatra bérmentve.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

KENYÉR ÉS BECSÜLET

REGÉNY

A felserdült ifjúság számára.

IRTA

GAAL MÓZES

Ára fűzve 3 korona, vászonkötésben 5 korona.

«Franklin-Társulat» könyvkiadóhivatalában Budapesten IV., Egyetem-utca 4. sz. a. megjelent és kapható:

IFJÚSÁGI OLVASMÁNYOK.

- Verne Gyula. Grant kapitány gyermekei.** 3. kiadás. 172 képpel 5 K 60 f. Vászonkötésben 7 K 20 f.
- **Utazás a tenger alatt.** 107 képpel. 3. kiadás. 2 K 40 f. Kötve 3 K 60 f.
- **A rejtelmes sziget.** Három részben. 136 képpel. Harmadik kiadás 3 K 60 f. Kötve 4 K 80 f.
- **Sztrogoff Mihály utazása Moszkvától Irkutskig.** Átdolgozta Szász Károly. Harmadik kiadás. 82 képpel. Kötve 4 K.
- **Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt.** Átdolgozta Szász Károly. Harmadik kiadás. 51 képpel. Vászonkötésben 4 K.
- **A Robinsonok iskolája.** Fordította Visi Imre. Második kiadás 49 képpel. Vászonkötésben 3 K 60 f.
- **Utazás a holdba.** 3. kiadás. 42 képpel 3 K 20 f.
- **Utazás a hold körül.** 3. kiadás. 43 képpel 3 K 20 f.
- **Servadac Hector kalandos utazása a naprendszeren át.** Átdolgozta Szász Károly. 58 képpel. 3. kiadás 2 K 80 f. Kötve 4 K.
- **Öt hét véghajón.** Utazás Afrikában. 73 képpel. Harmadik kiadás 3 K 20 f. Kötve 4 K 40 f.
- **Dél csillaga. A gyémántok hazája.** 50 képpel. 2. kiadás 2 K 80 f. Kötve 4 K.
- **Keraban, a vasfejű.** Regény. 2. kiadás. 40 képpel 4 K. Kötve 5 K 20 f.
- **A lángban álló szigettenger.** Francz. ford. Huszár I. 47 képpel. 2. kiadás 2 K 40 f. Kötve 3 K 60 f.
- **A bundák hazája.** Fordította Gaal Mózest. 102 képpel 3 K 20 f. Kötve 4 K 40 f.
- **Hatteras kapitány kalandjai.** I. Az angolok az északi sarkon. II. A jégsivatag. 255 képpel 4 K. Kötve 5 K 20 f.
- **Utazás a föld középpontja felé.** Ford. Beöthy Leó. 64 képpel. 2. kiadás 2 K 80 f. Kötve 4 K.
- **A hódító Robur.** Regény. Fordította Huszár Imre 44 képpel. 2. kiadás 2 K 40 f. Kötve 3 K 60 f.
- **Az úszó város. Az ostrom-záron keresztül.** Fordította Zigány Árpád. Férat 42 eredeti rajzával. Vászonkötésben 3 K 20 f.
- **Az úszó sziget.** Regény. Fordította Gaal Mózest. 79 képpel 4 K. Kötve 5 K. 20 f.
- **Egy kínai viszontagságai Kínában.** Fordította Zigány Árpád. Benett L. eredeti rajzaival 2 K. Kötve 3 K 20 f.
- **A Jangada.** Nyolczszáz mérföld az Amazonon. Regény. Képekkel. Francziából fordította Visi Imre. Második kiadás 3 K 60 f. Kötve 4 K 80 f.
- **Sándor Mátyás.** Regény. Fordította Huszár Imre. Benett L. eredeti rajzaival. II. kiadás 4 K 80 f. Kötve 6 K 40 f.
- **A zöld sugár.** Fordította Zigány Á. 40 képpel 2 K. Kötve 3 K 20 f.
- **Két év vakáció.** Regény. 90 képpel. Fordította Huszár Imre. 2. kiadás 5 K.
- **Magjelfordulás.** Regény. Fordította Huszár Imre. Második kiadás. 34 képpel 3 K 50 f.
- **Várkastély a Kárpátokban.** Regény. Fordította Huszár Imre. 39 képpel. Második kiadás 2 K. Kötve 3 K 50 f.
- **Egy sorsjegy 9672-dik szám.** Regény. Fordította Huszár Imre. 38 képpel. II. kiadás 2 K 40 f. Kötve 3 K 20 f.
- **A tizenöt éves kapitány.** Regény. Képekkel 3 K 60 f. Kötve 4 K 60 f.
- **Éjszak a dél ellen.** Fordította Huszár I. 85 képpel 4 K. Kötve 5 K 50 f.
- **Cascabel Caesar.** Regény. Fordította Huszár Imre. Második kiadás. 84 képpel. Vászonkötésben 5 K 50 f.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

A KEGYELEMKENYÉR. 20

Regény az ifjúság számára. Irta Gaal Mózest.

— Nem, nem akarok labda lenni! Kezdem ott, a hol elhagytam. A napszámosnak önérzete kell nekem!

A kórház kised kápolnájában megszólalt a harang.

Szalánczy Ádám lelke e hangok szárnyán föl-emelkedett ahhoz, a kitől jön minden áldás, minden jó s ajkai megmozdultak:

— Segíts meg engem, édes Istenem!

XIX.

A virágos tornász.

A nagy uraknak a körúton vagy az Andrassy-úton van lakásuk. Egyiknek egész ház, másiknak egész első emelet a lakása. Nyolcz-tíz ablak egy sorjában, mindenikep másféle drága függöny. Egész sora a szobáknak. Szalánczy Ádám jól ismerte az ilyen nagy úri lakást.

A sors úgy akarta, hogy fölöttébb korán s minden átmenet nélkül megismerkedjék a hónapos szobával, azután a kórház nagy termével is. A kórház óriási ablakain sok napsugár ömlik be s mégis szomorú világ van ott; a kis hónapos szobák gyakran nem ismerik a napsugárt, s mégis kedves világ van ott, ha jókedv lakik a szivben.

Kovács Károlyék valahol a Futó-utczában laktak, messze a város középpontjától, vagy a mint mondani szokták: a város szivétől. Kevés volt ott az emeletes ház akkor, azóta bezzeg csupa két-három emeletes házak épültek a szegény emberek számára is. Egy-egy ilyen rengeteg kaszárnyában ezer ember lakik. Minden családnak van egy szobája és konyhája.

Kovács Károlyéknak két szép udvari szobájuk volt, egy konyhájuk, mely beillett volna szobának, no meg egy tenyérnyi tornász. Az ilyesmit az új házaknál erkélynek szokták nevezni s az erkélyes lakások rendszerint drágábbak, mint az erkélytelenek.

Károlynak az édes anyja a tornász karfájára egy csomó közönséges virágot rakott ki vörös, égetett cserepekben. Muskáta, rezedá, verbéna, szegfű. A nap delelőtt éppen a tornászra tűzött s ezek a falusi virágok nyíltak, virágoztak. Csupa gyönyörűség volt rájuk nézni.

A tornáczon elfért egy tenyérnyi asztal s mellette egy szék. Károly drótot húzott a tornász karfájától az ablak felső párkányáig s a faládba ültetett vadszőlő már áprilisban elkezdett a dróton mászni fölfelé. Mire a kórházból kihozták a beteget, készen volt a lugas.

— No, édes lelkem, itt meglehet delelőtt is, jó árnyék van — mondotta az öreg néni az egykori úrfinak, a kinek az apja és nagyapja a «vén udvar»-ban igen nagy úr volt.

— Szinte szégyenlem magamat, hogy minden kigondolható kényelmet megszereznek nekem.

— Istenem, micsoda nagy kényelem ez a szikra helyecske! Hallod, Károly, azt mondja, hogy kényeztetjük!

— Nem baj az, édes anyám! Nézd, Ádám, a régi lakásodról elhoztam mindent. A könyveid az asztalon vannak, a ruhádat berakta édes anyám ebbe a szekrénybe.

— Hiszen alig volt valami — mondá elpirulva Ádám.

— A fehéreműt kimostam, lelkem —

— Köszönöm, igen szépen köszönöm!

Szalánczy Ádám e szerető szivű emberek között újjászületett. Minden tetszett neki: a fényes,

— Őszszel beiratkozol az egyetemre —
 — És a mindennapi kenyér?
 — Az is meglesz. Hogy pedig örömed legyen, nesze ez az újság, nézd!
 Az újságban Szalánczy Ádámnak egy verse volt.

— Hogy került ez ide? — kérdezte csodálkozva.

— Úgy került oda, hogy az asztal fiókját feltörtem, a verset kiloptam, elvittem a laphoz, a szerkesztő elolvasta s nagyon kérdezősködött utánad... Meg vagy elégedve, poétám?

— Még erre is jutott időd?

— Mindenre jut, csak elcsüggedni nem szabad.

Károly azt nem mondotta el, hogy ő annak a szerkesztőnek a kis fiát tanítja s hogy az apának sokszor mesélt az ő nagy tehetségű barátjáról stb. Mindez nem tartozik Ádámról.

— Aztán mit keresnek én az egyetemen?

— Hogy mit keresnél? Hát tudományt! Légy tanár vagy publiczista, a mire éppen kedved van. Lásd, Ádám, nálunk még az írói pálya nem olyan fényes kenyérkereset. Ámde, ha összekötöd egy biztos állással —

— Lesz-e hozzá erőm? Attól félek, hogy nem győzöm kitartással, pedig most ebben a pillanatban érzek kedvet mindenre. Ha beállitanál egy boltba, hogy vásznat áruljak, vagy korcsmába, hogy bort mérjek: megtenném.

— Éppen azért. Nekünk magyaroknak meg kell tanulnunk erősen dolgozni. A munka a legnemesebb hivatás. Úrnak születik a magyar: munkás emberré válni csak úgy tud, ha önkénytelenül hajítja igába a fejét. Én tudom, hogy belőled költő lesz, de szeretném, ha egyúttal nagyon tartalmas ember is volnál. Észbeli tehetséget szépet adott az Isten. Fogj hozzá majd ha megerősödsz, de még nem szabad, a világért sem. Úlj te a virágos tornáczon barátom, álmodozzál, írj, tervelgess, csak ne töprenkedjél. Minden jóra fordul, de az élet küzdelméhez legfőbb szükség az egészség.

Szalánczy Ádám mindjobban megbarátkozott azzal a gondolattal, hogy tanulni fog. Tisztességes kenyérkereső pályát választ. Megpróbálja azt az utat, melyen a többi szegény ember gyermeke haladt: dolgozni fog a mindennapi kenyérért és tanul. Soha sem tetszett neki ez a munka nemesebbnek, ez a tanulás gyönyörűségebbnek.

A virágos tornác, az ő kis otthona napsugárral volt telve; arczára lassankint visszatért az életnek pirossága, tagjaiban gyűlt az erő, lelkében megizmosodott az elhatározás. (Folyt. köv.)

UTOLSÓ ALKONYAT.

Emlékszem jól arra a napszálltára, ilyen édes, búsongó alkonyat volt éppen. Az aczélos szürke eget gyöngé, hamvas köd fátyolozta be; a leszálló nap után az ég pereme felé fehér báránnyelű felhők úsztak.

Ott álltam a nagy folyó kanyarulatánál, a hol vízének sodrával mélyen a partba váj s csipkés padmalyt ás ki, mely fölött sűrű rajokban, mint a méhek, apró fecskék, verebek fészkelnek.

Hallgatagon álltam s lelkem önfeledten merült a széles pusztá nézésébe. Ó, a pusztá, a végtelenség kapuja, mely kitérve áll előttünk, csöpp porszemnek sem érzem magamat, ha belétekintek. A gondolat a lélek szárnyára kap s röpül, röpül, hogy elérje a lehajló eget, ezt a csalókán határt vető falat, de nincs vége, a végnél a kezdet. S a nagy pusztá szótlánul hagyja elsuhanni fölötté a gondolatot, nem int egy ág, nem szól egy kis madár, még a futó felhők is csalfán csalogatnak: tovább, tovább, keresd a véget, a véget...

Itt a kis hazámban, hol a szelíd síkból hegyek, bércek emelkednek, ha lelkem szárnyra kel, hozzá int a hajló erdő lomb, felkiált az ismert madárdal, olyan bohókásan csobog a patak, innen szól egy kis harang, onnan a nyáj csengője, az oldalból valami furulyaszó, ide is, oda is betér, itt is, ott is megpihen a jó ismerősöknél, szárnya a földtől elszakadni se vágy, csak pihen, csak megyn szellősügas után édes vágygyal, boldogan...

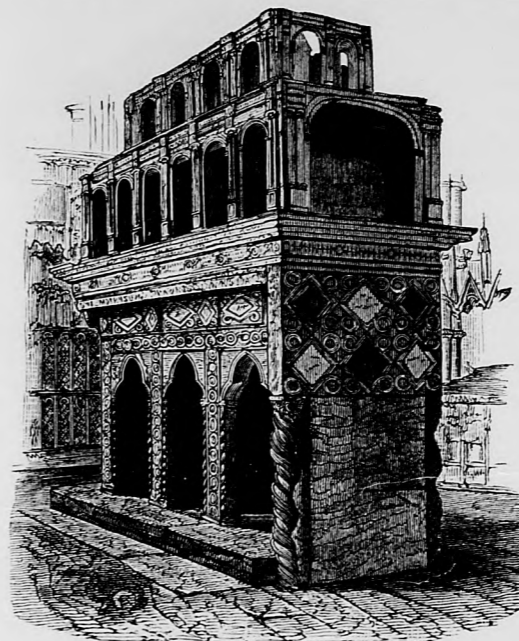
Azon a csöndes napszálltán nem hallgatott a pusztá, csodásan beszédes volt minden kis fűszáll, ó, bár ne beszélt volna, bár békén hagyták volna lelkemet, csöndes fájdalomába merülve, mert új fájdalmat szül bánatunkban minden szó.

Te drága lélek, lelkem szíve, rólad beszélt az utolsó alkonyat minden csöpp virága. Azt mondták: elmégy, itt hagyod; elmégy, nem látod.

Belekiáltottam e pusztá messzeségbe: látom-e még? Nem felelt a visszhang, mint egy szótlán, komor böles hallgatott a szürke pusztá, csak a szél susogta a virágok beszédét: elmégy, nem látod!

Szomorú napszállta volt az, végig susterodott a folyón a nap vérpiros lángja, minden csöpp izzó üszökké vált, mint egy pokol úgy égett. Mért nem csaptál ki te, izzó lángfolyó, elöntve, eltemetve mindent?!

Szállóban van a nap most is, ott gurul lefelé a

HITVALLÓ EDUARD SÍRJA A WESTMINSTERBEN.

magas bércek tetején, mint egy tüzes kerék. Neki vág egy-egy oromnak, lángkévébe csavarja tetejét, meg átbukik rajta a túlsó oldalra, s ontja, ontja csepegő piros vérét. Új szint vált az erdő, a bérce, az erdő sustorgó tűzszínűvé lesz, a bérce kopasz teteje meg merő parázs. A völgyekre köd szakad, olyan fátyolos köd, a melybe hosszú, fényes pásztákat von a fogyó napsugár.

Oldalt látom a falut, messze a pusztá házának fehér fala világít a hegyoldalból, amott meg a völgy dombhatából csak egy fél torony látszik, teteje hegyesen emelkedik ki a búzakeresztek közül s mint csillag ragyog fényes gombja. Ó, be kedves ez a napszállta, ó, be kedves most, utolsó ez itt nekem. Szeretettel hordozom végig szememet, hogy mielőtt leszáll a sötétség, mindent láthassak kis hazám földjéből, mert a hajnal mosolygó napját már nem láthatom itt. Elmegyek messze, hol nincsen kéklő hegy, nem harsog az erdő szűk völgyében a patak, pajkos visszhang nem kiabál s galagonya-virágtól tarka hegyoldalak nem néznek rám.

Gyermekálmaim ide kötötték lelkemet, de érzem, hogy egy új álom lassan-lassan más otthonhoz köt. Mint a madár, ha fészkeből kiszállt, még vissza-visszaszáll, hogy cicseregve körülröplje a kis hajlékot, hol növekedett, de új fészket rakva annak örül, annak él csak, az ember is így van. Más otthon találtam én is, még fészkek nincsen

benne, de rakom már. Mulató tanyái lelkemnek, gyermekségem szentelt helyei, örvendő lélekkel kiáltom néktek: új fészkek épül, új fészkek már, örüljetek velem!

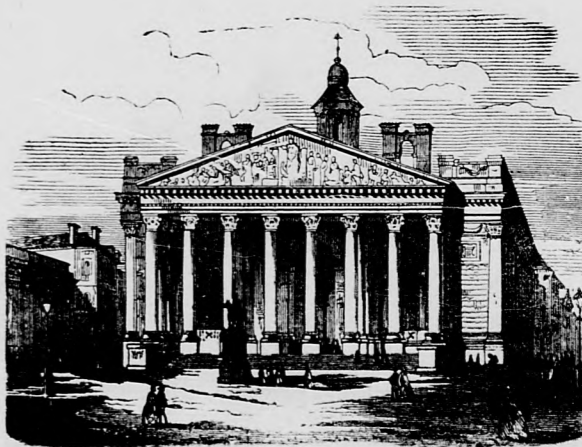
Megtérek még ide, minden évben meg, ha elviszem is szeretetemet, de meghozom újra; hol lobot vetett először lelkemben a láng, honnan az emlékezet mindig dallal száll hozzám, — palócz hazám szeretlek, szeretlek!

Lelkem izzó tűzében erős láng lobog, ez hint fényt útamra és ez ad reményt. Az első igaz tűz, mióta innen vándorútra kelve, egyedül bolyongtam be sok utat; az első meleg sugár, mely érte lelkemet, hogy töled elszakadtam édes anyám, édes kis hazám.

Ó, fond arany sugár-koszorúba vérző rózsáiddal hűnyő nap hamvadó tüze ezt a bércezt, völgyet, gyűljön fényes lánggal meg a völgyek homálya is, honnan már szürkés köd szállong ki, harsogjon mindenfelől a dal, hogy búcsút intő lelkem ragyogó képpel, zsongó dallal szálljon el, útra kelve innen.

Csak bólintgass, te csöpp virág, szállj fészkedbe kis madár, csalfa lepke ide röpj; és bólintgat a kis virág, fészke szál a sok madár, csalfa lepke is ide száll, minden otthonára talál. Csak ti szálltok, fehér felhők még a csöndes föld felett, csak szálljatok a nagy sík felé le, lelkem örömmel repül veletek...

... Ott állok majd megint a nagy vízkanyarulatnál, a lehűnyő napot nézve. A nagy, széles pusztá vesz körül megint hallgató csöndjével és tudom, keresni fogok valamit, valamit, a kéklő hegyeket, a messziről tarkálló hegyoldalt. Nem találok semmit. Bele száll majd lelkembe a vá-

A LONDONI ÚJ TŐZSDE.

gyódás fájdalma utánad, bérczes kis hazám s míg szemem messze révedezve jár a pusztának szélén kalimpáló szelmalmok között, a lelkem ide száll, hol régi emlékeim élő tanúi oly meghittén néznek. Aztán megkapja szálló lelkemet az érzés s visszahozza ide a szürke pusztára, szürke pusztáról oda, hol épül az a kis fészek, mely fölött elkem szeretete égve virraszt . . .

Szállj le nap, szállj s kelj föl te égnek, földnek mindennél ragyogóbb csillaga!

Nógrádi László.

ÚTI RAJZOK ÉS TANULMÁNYOK.

Irta Jászai Rezső dr.

13

London.

Az utasnak hű kísérője a csalódás. Illuziókkal indul útjára, melyeknek nagy része szertefoszlik, mint a köd a napsugárnál, midőn a tapasztalás a valót mutatja meg leplezetlenül. Viszont vannak dolgok, melyeknek körvonalai megnövekedtek ugyan képzeletünkben, de a melyek a valóságban még képzeletünket is felülmúlják.

Így csalódik az utas, midőn Londonba ér. Azt tudja, hogy a világ legnagyobb városába tette lábát; előre tud róla sok nagyot és szépet, de hogy tényleg ilyen ez a kis világ, erre nem gondolt.

London felülmúl minden képzeletet. Igazolják ezt a statisztikai adatok. A város kiterjedése felülmúlja a 1800 négyszögkilométert. Van 18,200 utcája. Ha ezeket hosszában egymásmellé raknák, Jeruzsálemig házsorok közt lehetne haladni. Háza van 830 ezer. Ha egymásra raknák, a Mont Everestről is csak jó szem látná meg a legfelső ház tetejét.

A Charing Grosstól, főterétől, a sugarak 15 mértföld hosszúak s így a város keresztmetszete 78 kilométer, azaz nyolcz mértföld. Lakóinak száma a külvárosokéval egyetemben ma már közel hét millió, míg 1801-ben még az egy milliót sem érte el. 1841-ben két millió, 1861-ben közel három millió, 1881-ben közel négy millió, 1891-ben öt és fél millió volt. Ha a lakosokat félméternyire egymás mellé állítják, úgy egész Konstantinápolyig sem fogynának el.

A Themse mindkét partján épült a város; ott, a hol egykor Hengist és Horsa állapodtak meg s a mely környéken az első hét királyság alakult. A Themse két partját 18 híd és két alagút köti össze. Magának a városnak van 18 központi pályaudvara és 300-nál több vasúti állomása.

Vasútján évente 120 millió ember fordul meg. A közlekedést közvetíti még 15 ezer fiakker, 2500 lóvasút, 2600 omnibusz és 200 villanyos kocsik. A közrendet 16 ezer rendőr tartja fenn. Egész kis hadsereg. Temploma van 1600.

A város gyomra telhetetlen. Megesznek évente 400 millió kilogramm húst és 25 millió kilogramm kenyeret, 140 ezer tonna halat. Megisznak évente 500 millió liter sört, 35 millió liter bort és húsz millió liter szeszts naponta 2000 millió liter vizet. Gázfejlesztésre naponta 2 és fél millió tonna szénét fogyasztanak. — Ha borús az idő, naponta 100 ezer forintba kerül a világítás. Naponta meghal átlag 300 ember, ezekből napi átlaga a kocsiközlekedés szerencsétlenségeinek húsz. — Az utas ugyancsak vigyázzon, hogy bele ne essék a perczentbe. Naponkint születik átlag 370 ember. Ha a város lakossága így szaporodik, akkor 1960 körül már 56 millió lesz, tehát tíz millióval több, mint az egész osztrák-magyar monarchiának!

Ily várost elképzelni lehetetlenség. A természet maga gondoskodik róla, hogy túltengésbe ne menjen semmi sem. Nagy elemi csapások már idáig is meglátogatták. Ragadós betegségek, pestis, tüzvész már hússzor néptelenítette el; az 1665-iki pestis 70 ezer embert ragadott el. De a város mindig talpra állott.

Tulajdonképeni központja a City. A kereskedelmi élet itt lüktet legerősebben. Ez Londonnak belvárosa. Nem annyira sok lakossal, mint minden képzeletet felülmúló nappali forgalommal. Tömkelege a bankoknak, gyáraknak, üzletek, raktárak és irodáknak. Ez volt a mag, melyből a hatalmas város fejlődött. Minden talpalatnyi földje egy-egy darab a történelemből. Már a rómaiak is ismerték Londinium vagy Lundinium név alatt. Nagy Konstantin fallal erősítette, Nagy Alfréd már fővárossá tette, Földnélküli János alkotmányjal ajándékozta meg s azóta fejlődött oly nagygyá ideig-óráig tartó megszakitással. A század diplomáciai tárgyalásait itt tartotta legtöbbször.

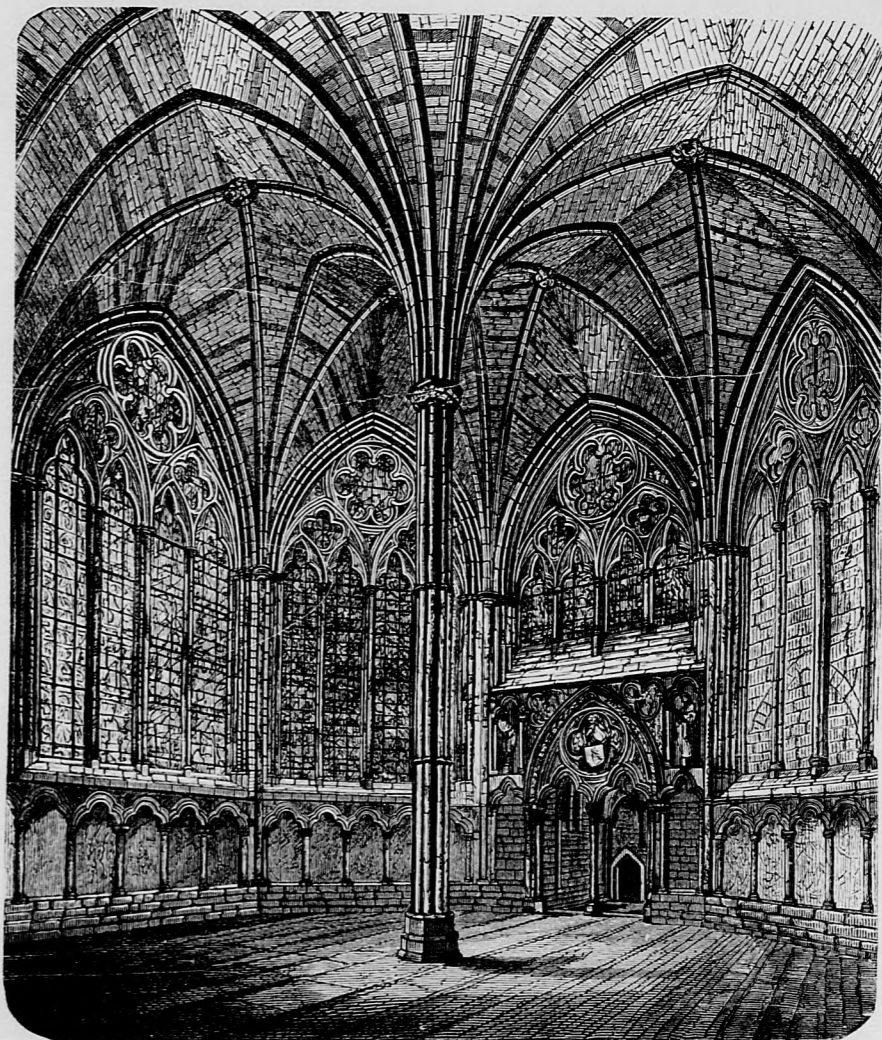
Másik főrésze Londonnak a Westminster, a gazdagok, az előkelők városa; a harmadik a Southwark, a gyáraknak rettentő nagy tömege.

Keljünk most útra. Figyeljünk mindenre, tanulmányozzuk a lényegest. A kimerítő rajz az útikönyvek dolga, mienk csak az, a mi legjobban megragadja a figyelmet, a minnek legnagyobb a híre, a mi legfontosabb e nép vagy közvetve az emberiség történetének szempontjából s a mi tanulságot nyújt.

I.

Londonnak egyik legfontosabb helye az, a hol a világgforgalom reális központja fekszik, az Angol bank. Nagyterjedelmű, 16 ezer négyszög-métert borító nyomott épület. Nem magas, csak egyemeletes, de ablakok nélkül. Világosságot csak

ember is bukhatik, hanem azért a világ nem mozdul ki sarkából; nincs olyan óriási pók, mely a Zenittől a Nadirig szőné meg hálóját s megakasztaná a mozgást. De az is bizonyos, hogy a világgforgalomban oly zavart okozna, mint egy tintacsöpp egy pohár vízben. Vigyáznak is reá nagyon.

A WESTMINSTERI APÁTSÁG BELSEJE.

földről kap és az udvarról. Komor épület, koromtól sötét. Már külseje mutatja, hogy belseje nagy dolgokat rejtegethet.

Bizony nem megvetendő pénzüsszeget. Több mint 1200 millió koronát!

Tőkéje 400 millió korona. Mindenesetre irányadó a világ pénzforgalmára. De semmiesetre sem bukik meg a világ, ha ez a nagy bank meg is bukik. Angolország is bukhatik, sok más millió

Tágas földalatti helyiségei csupa vasból valók. Tartalmuk ezer hivatalnoknak ad napi foglalkozást.

Vele szemben van az angol lordmayornak fejedelmi berendezésű, gyönyörű reneszánsz izlésű palotája, a Mansion-house. E kettő közt pedig a börze, a Royal-Exchange, a melynek ideálisan szép görög csarnoka és épülete oly bizarr hatást kelt nagyon is prózai cseljával.

Ez épületek közt a forgalom elképzelhetetlen. Kilenccz utcaza keresztezi itt egymást. A társaskocsik, bérkocsik, magánfogatok, teher-szekerek és minden elképzelhető járművek akkora tömege torlódik össze, hogy néha öt-tíz perczig megakad a közlekedés s úgy is maradna, ha a középen álló rendőr nem mutatná meg egyenkint mindegyiknek, mikor mozdulhat tova.

A járó-kelők, kiknek pedig nagyon sietős a dolguk, ezalatt a járdán lesik a szerencsés pillanatot, mikor szaladhatnak át, vagy legalább a kis menekülő dombokra, hogy majd új és új kísérlettel nehezen átvergődjenek a másik oldalra. A kegyes rendőr néha megkönyörül a várakozó gyalogsorok sokaságán s megállítja a kocsiközlekedést, hogy baj nélkül átmehesse-nek, azaz átszaladhassanak.

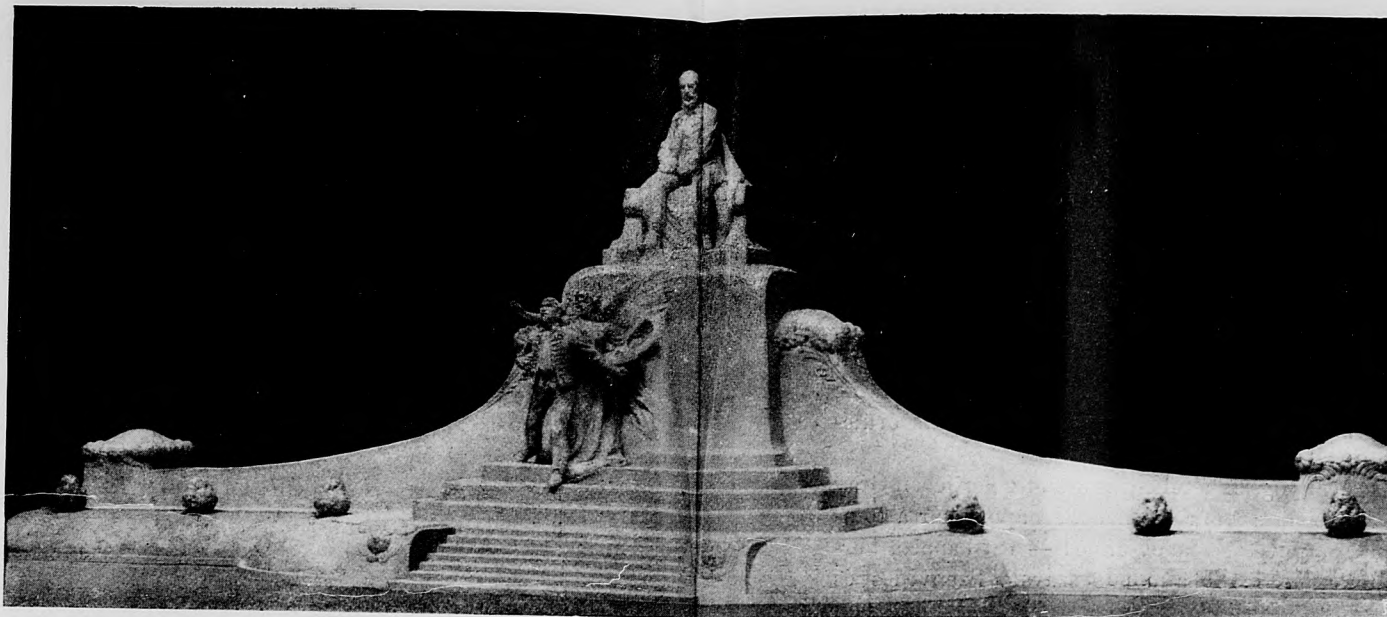
Mert még az anglus is megnézi nagyon, mikor fogjon merész vállalkozásához; nagyon jól tudja itt mindenki, hogy naponta átlag húsz embert gázol el a kocsiközlekedés a rendőrség minden ébersége daczára. S így szaladva, rohanva, örökké bukácsolva végre föllélek-zünk, midőn szent Pál templomában kissé feledhetjük a zajt, megpihenhetünk.

A templomot 1675-ben kezdte meg építeni Warn Kristóf s 35 év alatt be is fejezte. Egyike a legnagyobb szerű templomoknak. Csak a római szent Péter-templom s a milánói dóm nagyobb nálánál. Mintája egészen a szent Péter-templomé, diszitéseiben is hozzá hasonló; belső dekorációkban, melyek most folynak nagyserénységgel, fölül akarják múlni a rómaiak.

A főhajót, mely 152 méter, két mellék-hajó kíséri, majd egy 76 méter hosszú kereszt-hajó szeli át, mely fölött a 34 méter átmérőjű és 110 méter magas kupola emelkedik. A fő-homlokzatot kettős oszlopsor disziti, a végén két 67 méter magas toronnyal.

Az angolok nemzeti Pantheonnak is használják, nagy férfiak szobraival és siremlékeivel népesítik be. Itt nyugszik maga az építő Warn; itt van szobra Johson, Nelson, Wellingtonnak; siremléke Napier, Reynoldsnak. A szentély diszitéseire pénzt, időt és művészetet nem kíméltek. Ha az egész készen lesz, párját nehezen lehet találni.

Éppen isteni tiszteletet tartottak, midőn beléptünk. Ott ült a szentélyben az anglikán püspök, papjaival és növendékeivel. A hívek nagy száma hallgatta az evangéliumot s a

RÓNA JÓZSEF ÉS LEITERSDORFER BÉLA PÁLYAMŰVE.

KALLÓS EDE ÉS MÁRKUS GÉZA PÁLYAMŰVE.

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYAMŰVEI.

szent imákat. Legnagyobb csönd és figyelem. Az előimádkozó szavai vagy éneke szerint sokszor fölállott, majd letérdelt s csak ritkán ült le. Az egész isteni tisztelet egyébként csak ima és énekből áll. Az énekkart a növendékpapok szolgáltatják. Jóformán kisgyerekek talárba öltözve, rajta kar ing. Az ének lassú, vontatott, de magasztos.

A pianisszimóknak és crescendóknak oly változatossága és finomságával énekelnek ezek a kis fiúk, hogy a legképzettebb nőénekeseket bátran mellőzhetik. Hiszen az ember soká nem is tudja elhinni, hogy nem nők énekelnek. Az ó-testamentumi zsoltárok hangja, Palesztrina magasztos bús dallama, a katolikus rítus fonséges éneke visszhangzik itt. De ez egyúttal minden is. A szakadás a lényegét szakította el. A külső hatást megtartotta. De csakis ezt.

Az angol nemzet Pantheonja a Westminster abbey. Sírhelye, vagy emlékhelye ez csaknem az összes angol királyoknak, királynőknek, államférfiak, tudósok, írók, költők és más híres férfiaknak. Valóban az angol dicsőség pantheonja. Mostaani lakját I. Edwárdtól kapta.

Alapja az a romjaiban ma is látható kolostor, melyet Sebert király alapított a VII-dik században s a mely 958-ban a dánok rombolásának esett áldozatául. Ez a Pantheon a parlament után a legnagyobb gót emléke Londonnak. Hossza 156 méter, szélessége 61 méter; tornyai 68 méter magasak. Belseje az építő-művészet remekelése. Különösen megragadó a főhajó kápolnája, gyönyörű fafaragványaival és menyezet-hálózatával, a kórus faragványai és az ablakok üvegfestményei.

A királyi sírok közül legszebb VII. Henrik kápolnája. Itt nyugszik nem messze egymástól Erzsébet és Stuárt Mária. A két versenytárs most nagyon békésen megfér egymás mellett. A halál kiegyenlíti az ellentéteket, de a történelem ítélkezik. Külön kápolnában nyugsznak Cromwell, a nagy forradalmár, a hatalmas protektor, a politikai képmutatás nagy mestere, ki minden szavát a zsoltárokból merítette s a kinek minden tettét az önzés sugalmazta. Itt vannak az újabb kor politikai és diplomáciai korifeusai: Pitt, Fox, Canning, Palmerston, Beaconsfield; a tudomány vezetői: Newton, Macaulay, Darwin, Stephenson; az irodalom napja, Shakespeare s csillagai: Thackeray, Dickens, Burns, Tennyson és még igen sok nagyság.

A profán épületek óriása a parlament. Szemben fekszik a Westminster apátsággal. Barry Károly tervezte kései gót izlésben s 1840—52 ig fölépítette 3 millió font sterlingért.

Szobája van 1100, udvara 11, főtornya a Viktória-Tower 103 méter magas, főhomlokzata, mely a Themsére néz, 274 méter hosszú. Az óratornyokon az óralap átmérője 28 méter, a percmutató 3·5 méter hosszú. Azt mondják, hogy az óra fölhúzása öt óráig tart.

A lordok házának termei fényesek és ragyogók. A Westminster-hall történelmileg nevezetes. Mindjárt a főbejáratnál fekszik. Itt történt hajdan a koronázás, itt ünnepelték és itt ítélték halálra I. Károlyt; itt proklamálták Cromwellt; itt ítélték halálra Morus Tamást, a hitéhez hű kancellárt; Essex grófot, Erzsébet kegyencét; Fowkes-ot, ki csekély 900 mázsa lőporral akarta felrobbantani az egész parlamentet. A falak mentén áll szobra Máriának, a ki vérpadra küldte a jellemtelen Cranmert; itt van I. Jakab, I. Károly, II. Károly, III. és IV. Vilmos, meg IV. György, a «nagy föltaláló» szobra, ki hosszú fejtörések után a cipőcsattoknak más alakot adott, mert megfordította helyzetüket. Egyebet róla csak hasonló fejtöréssel lehetne kisütni.

A parlament előtt áll Cromwell szobra. Alacsony, közönséges alak az ő nagy kalapjával és még nagyobb eszmaival, karddal és könyvvél kezében, alatta oroszlan pihen.

Mellözve a nagy profán épületek néhányát, mint a Guildhallt, a Városházát, a Főpostahivatalt, a Tőzsdét, Buckingham palotát, sőt a Whitehallt is, mely I. Károlyig királyi palota volt; a színházakat és képcsarnokokat, mert külső szépség tekintetében bizony hasonlókat sokat látni más nagy városokban is; tekintsük meg a történelemnek egy nagy emlékét, a Towert.

A Tower ősrégi vára és állami fegyháza Angliának. Hatalmas épület, «öregségtől megszurkült és sok lelkiismeretfurdalástól megrepesztett» falakkal. Hatalmas épület, mely fénynek és pompának, ünnepségnek és gyászszertartásoknak, gaztetteknek és kivégzéseknek volt a színhelye. Megborzong az ember testében, megrendül lelkében, midőn a véres idők e szomorú emlékű kolosszusa előtt megáll s megpillantja a rozsdamarta kaput, melyen többször haladt be az igazságtalanság, a jogtalanság, a kegyetlenség és a boszú, mint az igazság, a jog, a kegyelem és a megbocsátás.

Hogy ki tette le e borzalmas épület alapját, nem tudja senki. Az első történelmi emlék, mely

1100-ból való, egy Ralph Flambard lovagról beszél, ki fogságából, a melyet Towerben töltött, ekkor szabadult ki. Hány elitelt sóhajától visszhangzottak csarnokai és odúi e félelmes szörnyetegnek; micsoda véres napokról beszélhetnének azok a kövek, izmai e szörnynek, míg végre 1818-ban bezárultak a börtönök; bezárta a szégyenkező angol Juszticia, hogy többé meg se nyissa. Kaszárnnyává tette.

Itt kioldott testi s még nagyobb lelki gyötrelmeiben Boleyn Anna, VIII. Henrik felesége, öntudatlan oka az angol reformációnak; itt szenvedett az ötödik feleség, Howard Katalin; itt fejezték le mindkettőt, s VIII. Henrik örültes játékát tovább folytatta.

Itt nyugszik a fellegvár csöndes kertjében Gray Janka, ki a trónról a tizedik napon már a tömlöczébe lépett. Jane! Jane! — ezt kaparta börtöne falára. Sokatmondó szavak. Szenvetés és szemrehányás. Valóban a capitóliumtól a tarpeji szikláig oly nagyon rövid az út!

Itt fojtotta meg Gloster herceg, ez a kegyetlen zsarnok és rokongyilkos, Anglia történetének hiénája, kinek nevét a nagy Shakespeare is a bitóra szegezte, honnan soha többé nem veszi le senki, — ez a III. Rikárd, — az ártatlan V. Edwardot és kis testvéreit a «vértorony»-ban. Folytassam-e?

Belépve a régi várba, csakhamar föltűnnek a földalatti zárkák és tekervényes csarnokok.

A kiket ide küldtek, az Isten napját azok soha többé nem látták. Ha egy ilyen zárka ajtaja évek múltán újból megnyílt, — írja Heine, — a rozsdás vas kisérteties nyikorgásán kívül mi sem hallatszott; az áldozat ajkán örökre elhalt a sóhaj, csak néhány ottheverő fakó esont s a falba, vagy padozatba karczott mondatok, szavak árulták el, hogy itt egy emberi lény nézett farkaszemet a halállal.

Innen kiérve, a «fehér toronyba» megyünk. Egykor ez is fogház volt, ma fegyvertár. Itt járt egykor e torony egyik czellájában a híres Walther Raleigh tizenhárom esztendeig. Vajha csak járhatott volna! Mert czellája hossza négy lépés volt, szélessége három lépés. S ez az ember foglalta le Éjszak-Amerikát Angliának!

Szegény Kolumbus, ha ezt megérhette volna, de könnyűek lettek volna lánczaid! Itt tartották fogva számos társával a skót szabadsághóst, a skót költészet Cydjét, Wallace Vilmost s innen ment a vesztőhelyre.

A fegyvertár legérdekesebb alakjai az angol

királyok. Sorban egymás mellett mereven ülnek lovaikon korhü vagy eredeti fegyverzetben. Itt van VIII. Henrik modellje pánczélos fegyverzetben. Széles, nagy feje, elhízott teste, vörös bajusza, vastag érzéki ajkai nem tesznek kellemes benyomást még a laikusra sem. Hát még arra, a ki ismeri ennek a kimerának undok életét! Mellette van elhelyezve az a figura, melyet gúnyból I. Miksa császár küldött a képzelődő királynak. Egy vasból való mellszobor ez, otromba fejvel, idomtalanul nagy szemüveggel és kosszarvakkal.

I. Károlynak lovon ülő gyermekmodellje igen rokonszenves. Az ember alig tudja ott hagyni a

mutogatják a világ legnagyobb gyémántját, a Koh-i-noort egy shilling ellenében.

Igaz, hogy sok szépet rejt magában ez a nyolczoldalú és kopárfalú helyiség. Óriás hengeralakú üvegszekrényben van letéve szent Eduárd drágaköves bársony koronája, Albert és Viktor koronája, mely utóbbinak csak az a rubinja, melyet a koronázáskor hozzácsatoltak, harmadfélmillió korona. Van rajta még három rubin, egy nagy és tizenhat kisebb zafir, 277 igazgyöngy és 2783 gyémánt; továbbá a welszi herceg koronája; nyakékek, lánczok; majd külön szekrényekben az angol lovagrendek jelvényei, edé-

SZENT PÁL TEMPLOMA.

szép kis fiút, kit szintén vérpadra küldött a puritán fanatizmus. Majd II. Károly és II. Jakab; ez utóbbi óriási böresizmákban és hosszú kaftánban. A fegyverök közt föltűnik egy remek ágyú. Fafaragvány e felírással: «Fulmina terrent Martis.» 1798-ban vették el Malta szigetén a francziáktól. A fegyverek ezer és ezer neme a falakon csüng, csillag, kör és mindenféle geometriai alakban; vagy állványokon pihenne, ha az éber gondosság folyton nem tisztogatná őket.

A modellek legérdekesebbje Erzsébet királyné. Lovon ül ugyanabban a mesés értékű ékszerekkel diszitett ruhájában, a melyben a szent Pál templomban tartott háláadó istentiszteletéről tér vissza, midőn 1588-ban II. Fülöp hajóraját a tengeri vihar a Calais-szorosban tönkre tette.

Lépünk be végül a Tower kincstárába. Az embert nyugtalan kíváncsiság fogja el, mert itt

nyek tömör aranyból, sceptrumok, sőtartók, keresztelők, trombiták, harsonák és más egyéb ritkaságok és drágaságok. (Folyt. köv.)

GRÓF KÁROLYI GYÖRGYNÉ.

1818—1903.

A magyar történelem nemcsak vitéz, elszánt harczosokról, hanem hazájukért bátran küzdő honleányokról is beszél magasztalón, azokról a nemes lelkekről, kiknek hosszú sorát az Eger falánál küzdő honleányok nyitják meg. Ezek közül sokan életüket vitték a hazafiság oltárára, mások a legnagyobb veszedelmekből is megmenekültek s öreg napjaikra szívesen emlékeztek vissza a dicső múltra.

Ilyen hős asszony volt gróf Károlyi Györgyné is, ki szokatlanul nagy kort ért el. A magyar történelem legválságosabb idejét, az 1848—49-iki szabadságharcot átélte s a vezérszerepet játszó

államférfiakkal érintkezésben állott s nem kis befolyást gyakorolt a harcz vezetésére.

Gróf Károlyi Györgyné, szül. Zichy Karolina grófnő 1818 november 8-án született Pozsonyban, mint gróf Zichy Károly leánya. Karolina grófnőt Károlyi György vette nőül 1836 május 18-án, míg nővérenek férje gróf Batthyány Lajos lett, a ki akkor a főrendiházi ellenzék vezére volt.

GRÓF KÁROLYI GYÖRGYNÉ.

A két grófnő kivette a részét a küzdelmes idők minden hazafias mozgalmából s különösen az úri társadalom magyaros szellemének ápolásában volt nagy szerepük. Estélyeiken csak a magyar érzésű mágnások vehettek részt s ez időben, mikor a főúri körök vajmi kevéssé látogatták a Nemzeti Színházat, ők szinte tüntetőleg ott voltak minden este, a mikor csak lehetett. Nagy buzgalmat fejtettek ki a hazai ipar fölvirágoztatása érdekében a negyvenes években megindult véd-

egyleti mozgalmakban. Oly nagy volt a népszerűségük, hogy az ifjúság és a hazafias pesti polgárság 1844-ben fáklyásmenettel tisztelte meg őket. A két grófnő az egyetem-utczai Károlyi-palota erkélyéről fogadta a lelkes tiszteletnyilvánításokat s szép, hazafias beszéddel köszönték meg a hazafias tüntetést.

Gróf Károlyi Györgyné hazafias érzése a leg-

szebben az 1848—49-iki napokban ragyogott. Mikor a honvédek a Gellért-hegy déli lejtőjén sáncot hánytak, a grófnő és nővére nemzeti szín pántlikás egyszerű magyar ruhában talicskázták a fagyos földet.

De nemcsak a nemzeti dicsőség aranyos napjaiból jutott ki a derék grófnénak, hanem a gyász mogorva napjaiból is. Ő vitte be Batthyány miniszterelnöknek a tört, hogy azzal megsebesítse nyakát, hogy ne a bitó vessen véget életének.

A tört Batthyány elfogadta; ezt azután híven őrizte Károlyiné íróasztalán.

Dicső életét nyugodtan fejezte be s őseinek palotájában húnyt el. Sírjához az egész nemzet részvéte kísérte.

Az új Vörösmarty-szobor pályázat.

Képeinkhez.

Az első pályázat alkalmával ismertettük a pályaműveket s elmondottuk, hogy a jury egyik szobrász munkáját sem fogadta el kivitelre, hanem az első díj nyerteseit: Kallós Edét, Ligeti Miklóst, Róna Józsefet, Telcs Edét és Tóth Istvánt felszólította, hogy dolgozzák át műveiket. Ez a második pályázat sem döntötte el azt, hogy melyik művész szobra díszítse a fővárost. Az öt szobrász közül Kallós Ede és Róna József nyerték el az első díjat, de mivel abszolút többséget egyik sem nyert, így a kivittel egyiket sem bízták meg.

Kallós terve inkább a régi maradt, építészeti része most kerekesebb és tágasabb, de egyúttal nehezebb is. Az éneklő alakok sem a régiek, nem fordúlnak mind szembe s szabadabban mozognak a talapzaton.

A nemzetébresztés nagy művét példázza Róna József terve is. Régi tervét mindenestől elejtette. Most szobra keretébe vonva átfurmálja az egész Gizella-teret, mintegy méternyivel lesüllyeszti, körülveszi alacsony fallal, a mely hátsó oldalán középütt földduzzad. Itt ül a költő, alatta egy tette hevülő, nekiinduló férfi-alak, a kinek a lantos Múza mutatja jobbával a czélt. Az építészeti részt Leitersdorfer Béla tervezte, izlésesen.

A két első díj nyerteseinek művét mai számunkban bemutatjuk.

A KÉT KIP-TESTVÉR. 20

Irta Verne Gyula. Fordította Zigány Árpád.

Péter mind a mellett iparkodott feltűnés nélkül közel férközni a két irhez, a kik csüggedten ültek egy fa alatt . . . De ekkor ismét új nehézség merült föl. Farnham folyton ott járt-kelt a két ir körül s egy perczre se vette le róluk a szemét . . . Péter meghökkent: hátha csalódott, és Farnham nem barátja, hanem veszedelmes ellensége és kéme a két politikai fogolynak? . . .

Megállt, nem mert közelebb menni, pedig már alig volt tőlük tíz lépésnyire. De Farnham közvetlenül az irek mellett állt és gyanúsán nézgetett körül . . . Szerencsére e pillanatban egy ór kihívta Farnhamet: Skirtle kapitány akart vele beszélni . . . Farnhamnek arra se volt ideje, hogy oda sűgja a két irnek, mi történt: azonnal mennie kellett . . .

Most volt itt az idő! Kip Péter gyorsan oda lépett a két irhez és gyorsan megragadta O'Brien kezét, a ki az első pillanatban vissza akarta rán-

tani . . . de mikor érezte a papiroost, a mit Péter bele csúsztatott, szinte megdermedt és mozdulni se tudott.

— Ezt a levelet tegnap találtam, — mondta neki Péter halkán. — Mostanig nem volt rá alkalmam, hogy átadhassam . . . Nem tud róla senki, az öcsémén kívül . . . Holnapra szól az izenet: tehát még van idejük . . .

Se O'Brien, se Mac Carthy nem bírtak szólni, És Kip Károly, a ki ez alatt lassan oda jött, közel hajolva hozzájuk, halkán mondta:

— Mi nem vagyunk gyilkosok, uraim: s most azt is láthatják, hogy árulók se vagyunk!

XII.

A Saint-James-fok.

Másnap este, valamivel hét óra után, három vakító villanás világította meg az alkonyat homályát a fegyház magas falairól, s ezt a villanást erős dörrenések követték. A jelző ágyú szólalt meg, s hangjára megelevenedett az egész Tasman-félsziget . . . Az örök közt csapatok járnak ide s tova, a kutyákat elbocsátják lánczaikról s nem lesz egy bokor, vagy cserje sem, melyet a rendőrök át ne kutatnának.

Ez a három ágyűlövés azt jelentette, hogy fegyenczek szöktek meg.

A fogház igazgatója mindent megtett, hogy meggátolja a szökevényeket a félsziget elhagyásában. A tenger felé egyelőre nem menekülhettek, mert oly heves volt a hullámverés a szirtes partokon, hogy se csónak, se hajó nem jöhetett értük a nyílt tengerről; valószínű volt tehát, hogy az erdőbe fognak menekülni, a honnan könnyű szerrel visszavihetik őket a fogházba.

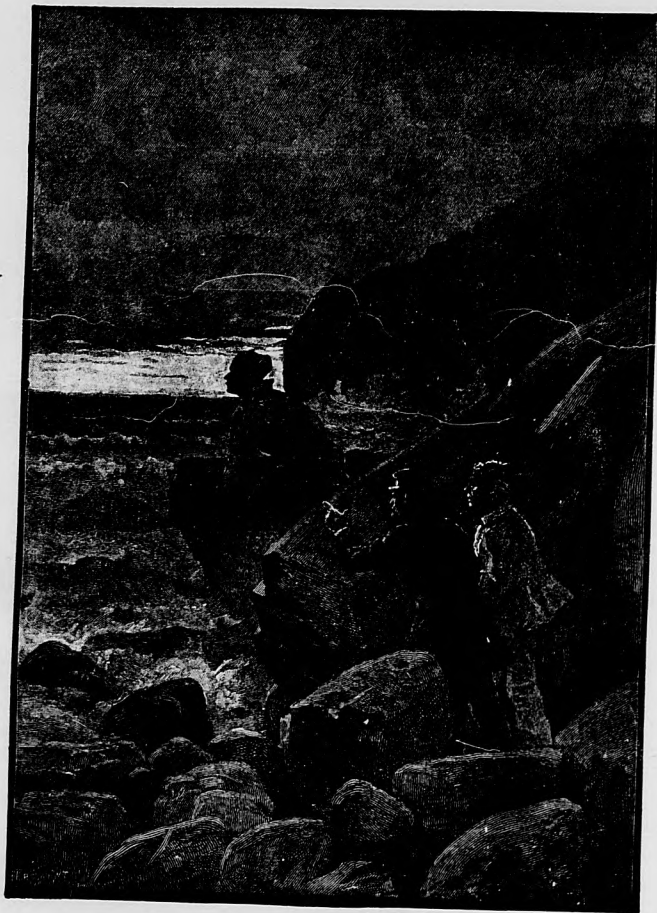
Este hét órakor, mikor a fegyenczek a munkából hazatértek, az ötödik csapatból kettő hiányzott: O'Brien és Mac Carthy. Rögtön értesítették Skirtle kapitányt, a ki azonnal tisztaban volt azzal, hogy ezek a politikai foglyok csakis úgy vállalkozhattak a szökésre, hogy barátaik kívülről biztatták és segítették őket.

Feltűnő volt, hogy Farnham, a kire az ötödik csapat őrizetét bízták, szintén nem tért vissza a fegyházba; de sem a főfelügyelő, sem a kapitány nem gyanakodtak rá: sőt inkább sajnálták, mert azt hitték, hogy a két szökevény bizonyára eltette őt láb alól.

A szökésről természetesen tudott az egész fegyház. De míg a nyomorult gonosztevők lelkük mélyéből irigyelték a két irt, addig a két Kip-testvér aggódva gondolt rájuk és sajnálta őket. Bizonyos volt, hogy a viharos tengeren nem menekülhetnek, s a szerencsétleneknek ott kell tölteniök az egész éjszakát a Saint-James-fokon, a hol az izenet értelmében várniok kellett a szabadító csónakot.

— Sőt a holnapot is, az egész nappalt, — mondta Károly: — mert tudja, hogy holnap estig lecsendesül-e a tenger . . .

Ugyancsak ezen aggódtak a szökevények is. Midőn alkonyat felé, kevéssel előbb, mint a raboknak sorba kellett állniuk, hogy visszamenjenek a fegyházba, Farnham egy távolabb eső fához vezette őket, melyet ki kellett volna vágniok, senki sem gyanakodott rájuk. Ott dolgoztak az erdő-szélen, Farnham felügyelete alatt, a mint ez már annyiszor megtörtént úgy velük, mint többi fegyenczársukkal is.

KUTATTÁK, LESTÉK A HARAGOS TENGERT.

Midőn azonban a főfelügyelő megfújta sipját, hogy összehívja a fegyenczeket, a kétirés Farnham, a helyett, hogy a gyülekező helyre mentek volna, beljebb osontak az erdőbe, s megvárták, míg a fegyencz-csapatok szép rendben haza mentek.

Ekkor előbujtak a sűrűből, a két fegyencz ölébe vette a lábaira vert bilincseket s mind a hárman futva igyekeztek a Saint-James-fok felé, a hová félhét tájban érkeztek meg.

Már sötétedett, s a parton és a tengeren semmi nyoma se volt az életnek, hajónak: csak a zúgó szél korbácsolta a habokat, melyek tajtékkozva paskolták a parti szirteket.

— Farnham, — kérdezte O'Brien aggódva: — csakugyan ez a Saint-James-fok?

— Ez, — felelte Farnham, és csüggedten tekintett a tengerre, mely dübörögve tajtékzott a lábai alatt.

A Saint-James-fok keskeny, magas szirt volt, mely pár száz lábnyira félkör-alakban nyúlt be a tengerbe s éjszak felé kis öblöt alkotott. Ropant szikladarabok heverték rajta össze-vissza, s itt-ott mély üregeket, szakadékokat vájtak benne a fölesapó hullámok. Egy ily szakadékban húzódtak meg a szökevények és izgatottan tanácskoztak, hogy mit kell tenniük.

— Ebben az ítélet-időben nem számíthatunk arra, hogy az *Illinois* megközelítse a partokat, — mondta Farnham.

— S lehet, hogy a vihar holnap se szűnik meg. . . .

— Csitt! — szólt hirtelen Mac Carthy. — Mi ez? . . .

A habok viharos zúgásán át is lehetett hallani a három tompa dörrenést. . . . A fegyházban ágyúztak!

— Most már tudják, hogy megszöktünk! — szólt O'Brien.

— De nem tudják, merre! — mondta Mac Carthy.

— Le a lánczokkal! — kiáltott föl Farnham.

Elővett egy kitünő acél-reszelőt és fél óra alatt megszabadította a két társát a nehéz bilincsektől, melyeket hét hosszú évig viseltek.

Aztán ismét kimentek mind a hárman a barlangból, s a sziklákon mázskálva kutatták, lesték a haragos tengert, hogy nem látják-e valahol a közelgő hajó lámpafényét.

Sehol semmi!

Megint visszamentek a barlangba, tanácskozni.

Csak egytől félhettek: — hogy a vihar nem csillapodik másnap sem, s akkor rájuk akadnak az üldözők. Bizonyos, hogy legelőször az erdőt fogják átkutatni, s csak akkor jönnek erre, a sziklás partok felé, a hol nem is sejthetik őket. . . .

Eleségük volt két napra való, mert Farnham, a ki már gondolt a szökésre, lassankint mindenféle konzervet, sőt kenyeret is rejtett el abban a barlangban, a hol meghúzódtak. De, ha a hajó nem jön idejében a megszabadításukra, akkor a fegyházörök esetleg átkutathatják ezt a kopár sziklát is, és a véredek hamar a nyomukra akadhatnak. . . .

E beszélgetések során szó esett a két Kip-testvéréről is. O'Brien említette őket először, s mély meggyőződéssel kiáltott föl:

— Nem, én nem hiszem, hogy gyilkosok!

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A Nagy Képes Világtörténet 177-ik füzeté a francia forradalmat megelőző nagy szellemi mozgalmakat ismerteti. Ismerteti a nagy átmeneti kort egy régebbi világból egy újabbba, melyben a nép mint a legjelentékenyebb tényező kezd szerepelni.

Ennek az érdekes kornak művészi rajzát találni a Nagy Képes Világtörténet X. kötetében Marczali Henrik tollából. E kötetet tömördek szebbnél szebb illusztráció díszíti, köztük sok színes is.

A 12 kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik egyetemi tanár, ki egyúttal a kötet írója is. Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára díszes félbörkötésben 16 korona; füzetként is kapható 60 fillérré. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadóknál (Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapest, VIII., Üllői-út 18.) s minden hazai könyvkereskedés útján, havi részletfizetésre is.

VEGYESEK.

Jules Verne hetvenöt éves. Február 8-án volt Jules Verne, a legolvasottabb francia írónak hetvenötödik születésnapja. A jubiláns, sajnos, műveinek hosszú sorozatát csak lelki szemeivel láthatja, mert a gazdag képzelőtehetséggel, óriási munkaképességgel megáldott francia író már évek előtt teljesen megvakult. Születésnapja alkalmából a francia lapok behatóan foglalkoznak vele s kiemelik azt a tulajdonságát, hogy nem ismerte el a «lehetetlenség» szó fogalmát. Semmit sem tartott lehetetlennek. Mindent kombinálhatónak, konstruálhatónak, fölfedezhetőnek tartott. Az ifjúságnak dolgozott s ennek fantáziáját ugyancsak megnépesítette. Megesett vele, hogy megsejtette éppen a képzelet erejénél és mélységénél fogva a valóságot előre. A telefonról, de különösen a víz alatt járó hajókról írt már akkor, a mikor sem a telefon, sem a víz alatt járó hajót még föl sem találták.

Munkaereje máig sem csappant meg, most folyik tőle lapunk hasábjain legújabb regénye magyar fordításban, a jövő félévben pedig ugyancsak tőle közlünk egy újabb regényt.

A virágok és a rovarok. A darvinizmus kidolgozása vetette fölszínre azt a nézetet, hogy a virágok színének változatossága, alakjuk különfélesége, szépsége, annak köszönheti létrejöttét, hogy a rikítóbb színű virágokat, a melyek élesen megkülönböztethetők a lomb zöld színétől, sokkal több rovar kereste föl, sokkal több rovar termékenyítette meg közbenjárásával. Azonban mióta tudjuk, hogy a rovarok szeme a színeket éppen nem — vagy csak rendkívül csekély mértékben — képes meglátni, egymástól megkülönböztetni, ez a theoria értékét veszítette. Sokkal valószínűbbnek tetszik az, hogy a rovarok a virágokat nem szemükkel találják meg, hanem igen fejlett szaglőrzékük (csápok) vezetik őket a virágokhoz.

A hideg befolyása az élőlényekre. A híres genfi professzor, Pictet Raul néhány év óta behatóan foglalkozik a hőmérséknek az élő szervezetekre való befolyásával. Érdekes vizsgálataira arra a tapasztalatra vezették, hogy a legtöbb állat óriási hideget áll ki rövid ideig minden baj nélkül. Egy kísérleti kutyának hőmérséklete 60-tól 90 C°-ig lehűtött környezetben csak 1 1/2 óra múlva szállott lejjebb 1 C°-kal; sőt az első tíz perczben nemhogy csökkent volna, hanem még emelkedett, jelezvén a szervezet reakcióját a beható hideg ellen. A kísérlet további folyamán

— Én se hiszem, — felelte Mac Carthy.

— Bizonyos, hogy derék emberek, — tette hozzá Farnham: — mert nem árultak el bennünket. Pedig, ha azt a levelet a kapitánynak adják, sokat lendíthettek volna a sorsukon.

— Azt kellett volna mondanom, — folytatta O'Brien, — mikor átadták a levelet, hogy szökjenek ők is velünk. . . . A boldogtalanok! Egész életüket itt kell tölteniök, holott szentül hiszem, hogy ártatlanok!

A vihar egész éjszaka tartott és a hajónak nyoma sem volt. Éjfél tájban, a dagály tetőpontján, megkettőződött a vihar ereje és a habok elárasztották a barlangot is, úgy hogy a menekültek térdig vízben jártak. Szerencsére apály kezdetével csökkenni látszott az orkán ereje s mire a nap fölkel, a szél is megszűnt s a tenger csillapodni kezdett.

Most már megkísérthette volna a csónak a közeledést a nyílt tengerrel: — de csónak nem volt sehol. A menekültek különben is tudták, hogy alkonyat előtt nem számíthatnak csónakra, s ezért egyelőre megreggeliztek. Csak az volt a kérdés, elindult-e az *Illinois* Hobart-Townból tegnap éjjel, a nagy viharban?

— Minden esetre el, — mondta Farnham. — Walter szombaton adta át az üzenetet s bizonyos, hogy még azon az éjszakán visszament Hobart-Townba. Mihelyt a hajóra ért, azonnal értesítette a kapitányt, hogy hétfőn este már itt leszünk a Saint-James-fokon.

(Folytatása következik.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Önképzőkori tudósítások. A *Barcsay-utcai áll. főgimnázium* önképzőköré f. hó 8-án tartott rendes ülést. Szavaltak: Singer Ernő és Steinschneider Ernő VI. o. tanulók és Bulogh Béla VIII. o. t. Izsák Lajos, Gerlóczy József VIII. o. tanulók Dózsa Lajos VII. o. t. költeményét bírálták meg. Bacher Pál Lenauról emlékezett meg. — A *kis-kun-halasi ev. ref. főgimnázium* «Szász Károly-önképzőkör»-e 1903 február 8-án rendes gyűlést tartott a következő tárgvsorozattal: Schvarcz Ferencz, Szalay Károly és Fischer Sándor VIII. o. tanulók szavaltak. Fischer Sándor VIII. o. t. ismertetést olvasott fel. Darányi Mihály, Szappanos Gyula és Farkas Béla VIII. o. tanulók szavaltak. Végül pedig Novák József VIII. o. t. bíralt. — A *pécsi áll. főreáliskola* «Eötvös-önképzőkör»-e f. hó 8-án rendes gyűlést tartott. Bíraltak: Krausz László, Pfefferkorn Sándor, Schapringger Zsigmond és Schneider H. VII. o. tanulók. A bírálók Előd Imre VI. o. t. művét elfogadták. Szavalt Hamatovics József VII. o. t. Továbbá Hirschfeld Gyula VIII. o. t., a kör elnöke, az elnöki székfoglalót folytatta. — A *temesvári m. kir. áll. főreáliskola* «Petőfi-önképzőkör»-e f. hó 1-én gyűlést tartott. Szabadelődással működött: Vajda Miksa VIII. o. t. «A lelektan» ezímen, Stróbl I. VIII. o. t. pedig «Kisfaludy S. drámái»-val. Szavaltak: Potyá Gy. VII. o. t. Földesi L.-nek «Matura előtt» cz. monológját, Grünwald M. VIII. o. t. «Szép Lenka» cz. költeményét, Kúnhegyi S. V. o. t. Lévai «Mikes-ét».

